

hogy az egyes fejezetek nem megfelelő terjedelemben szerepelnek, gyakran egy-egy szempontnak túlzott elemzést szánt a szerző. Rendkívül mély tartalmisága, módszertaniséga viszont kiemeli az ilyen tudományos munkák köréből. A közeljövő névtanosi számára példaértékű alapállásról tesz tanúbizonyságot: kezelése pontos, differenciált, az egyes jelenségeket nagyon sok megközelítéssel szemlélteti. A monográfia sokféle tanulsággal szolgál mind a magyar, mind a szlovák névtanosi számára. Haszonnal forgathatják a nevek iránt érdeklődő laikusok is. Csak remélni tudjuk, hogy a szerző szorgalma, kutatásai ezzel nem merültek ki, hiszen bizvást tarthat szolgálataira nemcsak a magyar, de az egyetemes névtudomány is.

Vörös Ferenc: *Nyelvek és kultúrák vonzásában I. Személynevek a magyar nyelvterület északi pereméről.*
Pozsony: Kalligram 2011, 517 p. ISBN 978-80-8101-465-9

A folklór jegyében (Az Acta Ethnologica Danubiana 14. kötetéről)

Koncz Klaudia

A Fórum Kisebbségkutató Intézet komáromi Etnológiai Központjának az évkönyve (*Acta Ethnologica Danubiana*), amelynek szerkesztője Liszka József, immár másfél évtizede jelenik meg több-kevesebb rendszerességgel. A legutóbbi, tizennegyedik kötet, az évkönyv hagyományainak megfelelően a magyar nyelvű tanulmányok, közlemények és recenziók mellett szlovák és német nyelvű írásokat is tartalmaz. A tanulmányok után rövid idegen nyelvű összefoglalókat találunk – rendszeren szlovákot, németet és angol, de ebben a kötetben akad szerb nyelvű is.

Az évkönyv most bemutatásra kerülő kötete tanulmányait, közleményeit két blokkba sorolhatjuk. Az első egy jeles évfordulónak van szentelve. Immáron kétszáz esztendeje annak, hogy 1812-ben megjelent a Grimm fivérek: *Gyermek- és családi mesék* című gyűjteménye első kötetének első kiadása. Ebben részben öt tanulmányt olvashatunk, amelyek mindegyike valamilyen formában a (nép)mesével, s annak szerepével, hatásaival foglalkozik. Nézzük most röviden az egyes tanulmányokat! Elsőként Viera Gašparíková eredetileg egy-egy szlovákul és németül megjelent tanulmányából egybeszerkesztett magyar nyelvű dolgozatát olvashatjuk el (*A szlovák prózai szövegfolklór a múltban és ma*). A neves szlovák mesekutató bemutatja a 19. század második harmadának szlovák prózai szövegfolklóráját a Grimm fivérek munkásságának szemszögéből, kiemeli Pavol Dobšinský meséit az adott kor összefüggéseiben, szól azok élő

üzenetéről. Ezt a tanulmányt Voigt Vilmos: *Németországból, Ausztrián keresztül Magyarországra. Grimm hatás a magyar népmesére* című, németből magyarra fordított tanulmánya követi, amely többek közt a magyar népmesekutatás és a Grimm fivérek munkásságának kapcsolatait, valamint Gaal György népmesegyűjtését, 1822-ben megjelent magyar népmesegyűjteményét tárgyalja. Leírja, hogy a tudománytörténet már többször is foglalkozott a Grimm fivéreknek a magyar folklorisztika egészére gyakorolt hatásával, ám mindmáig van még megoldatlan feladat ezen a területen. Ugyanakkor, írja, kijelenthetjük, a Grimm testvérek által megörökített mesék teljesen meghonosodtak Magyarországon, ám nem egységesen történt ez, ezért fontos lenne kutatni azt a táji differenciáltság szemszögéből is. Major-Balogh Csilla szlovák nyelvű tanulmánya következik a sorban (*Príspevky k porovnávaciemu výskumu slovenských a maďarských ľudových rozprávok / Adalékok a szlovák és magyar népmesék összehasonlító vizsgálatához*), amely adalékokat nyújt az olvasó számára a szlovák és magyar népmesék összehasonlító vizsgálatához. Célja, hogy összevesse a szlovák és a magyar mesekincset a komparatisztika eszközeinek segítségével. Táblázatok segítségével teszi még érthetőbbé az elméletben leírtakat. Részletesen elemzi a kezdő és záróformulákat, rávilágít a férfi és női szereplők mesében betöltött funkcióira is. E blokk utolsó előtti tanulmánya Agócs Attila: *Jegyzetek a gömöri cigányság varázsmeséinek interetnikus vonatkozásaihoz* című írását tartalmazza. Ezen belül kitér a Gömörben letelepedett cigányok varázsmeséiben szereplő mesealakok neveire, a varázsmesék kiemelt stilisztikai eszközeire is (mesekezdő formulák, állandósult szókapcsolatok, mesezáró formulák). Az ötödik tanulmány e témakörben pedig Vas Kinga: *Fehérlófia és a mese morfológiája* című tanulmánya, amelyben egy rövid bevezetés után a varázsmesék szerekezetéről, a varázsmesékben szereplő funkciókról és a varázsmese szereplőiről szól. A Fehérlófia című magyar népmese elemzését is adja a proppi módszerek alapján.

A második blokk szintén öt tanulmányt tartalmaz. Itt már egészen más vizetekre evezünk a mese világtól, ugyanis ebben a részben többek közt a hiedelmeké, szakrális kisémléké, emlékjeleké a főszerep. Az első, német nyelvű tanulmány (*Traung und Hochzeit im Friedhof. Beiträge zum jüdischen Volksglauben / Esküvő és lakodalom a temetőben. Adalékok a zsidó néphithez*) L. Juhász Ilona írása. A szerző az *Ung* című lap 1918-as évfolyamának hasábjain lelt három érdekes írásra, amelyben egy fiatal zsidó pár temetőben megtartott esküvőjéről van szó. Megtudjuk, a szokatlan helyszín azért volt, mert ezzel a spanyolnátha-járvány továbbterjedésének megállítására volt a cél. A zsidó hiedelem szerint a temetőben megtartott esküvő megállítja a betegség terjedését. A szerző közli a teljes újságcikkeket, valamint példákat hoz fel a temető és a lakodalom kapcsolódási pontjaira vonatkozó zsidó néphitből. E blokk második tanulmánya Szilágyi Zsófia Júlia: *A boldogasszonyi kálváriahegy* című írása, amelyben a Fertő-tó közelében fekvő Boldogasszony (Frauenkirchen, Ausztria) 17. századi kálváriaépítményét mutatja be a fellelhető források alapján. Szó van többek közt

a kálvária datálásáról, a kálvária ikonográfiájáról, valamint a kálváriáról mint kerti építményről. Ezt követi Bendíkné Szabó Márta: *Emlékjelek és szakrális kisemlékek Szetén* című tanulmánya. A szerző a település bemutatása után rátér a katonai felmérések térképeinek vizsgálatára Szete kültéri szakrális kisemlékei tekintetében. Majd jellemzi, gazdag képi dokumentumok kíséretében bemutatja az egyes kisemlékeket. A negyedik tanulmányban is a szakrális kisemlékeknél maradunk, ám már a magyarországi Galga mentén vizsgálja ezt Klamár Zoltán (*Szagrális kisemlékek a Galga mentén. A katolikusok vallásos tájszervező és tájhasználó tevékenysége*). Bemutatja az e térségbe tartozó településeket, plébániákat, és a kistájon belül található szakrális kisemlékeket. A blokk utolsó tanulmányaként Silling István: *A Bácska legrégebbi kápolnái. Legendák, mondák, igaz történetek, dokumentumok vallomásai* című dolgozatát olvashatjuk. Rövid bevezető után a vajdasági (Szerbia) Bács, Bezdán, Zombor és a Sztapári kápolnáit mutatja be az azokhoz fűződő legendákkal, mondákkal együtt.

A tanulmányok utáni részben (az évkönyv sokéves gyakorlatának megfelelően) könyvismertetéseket, annotációkat olvashatunk, zömében magyarul, de német nyelvű recenzió is található az összeállításban. Ezt követően a *Krónika* rovatban elsőként a kötet szerkesztője, Liszka József köszönti Viga Gyulát a hatvanadik születésnapja alkalmából. A továbbiakban a többi között Voigt Vilmos foglalkozik a budapesti Néprajzi Múzeumban bemutatott Rákosi- emlékkiállításal. Szlovákul és magyarul is olvashatjuk továbbá Liszka József beszélgetését Marta Botíková professzor asszonnyal, a pozsonyi Comenius Egyetem kilencvenéves Etnológiai és Kultúrantropológiai Tanszékének vezetőjével. Tájékoztatást kapunk a Komáromban megrendezett 2012-es évi októberi, valamint novemberi tudományos konferenciákról is. (A 2012. november 9–10-i konferencia megszervezésének egyik apropója a Fórum Kisebbségkutató Intézet komáromi Etnológiai Központja megalakulásának 15. évfordulója volt.) Végül a kötet befejező, utolsó részében az *In memoriam* rovatban két nekrológot talál az olvasó, amelyek a 2012-es év folyamán elhunyt Ján Komorovský és Szabó László néprajzkutatókra emlékeznek.

Acta Ethnologica Danubiana 14. Az Etnológiai Központ Évkönyve.
Komárom–Somorja: Fórum Kisebbségkutató Intézet 2012, 266 p.
ISBN 978-80-89249-61-9